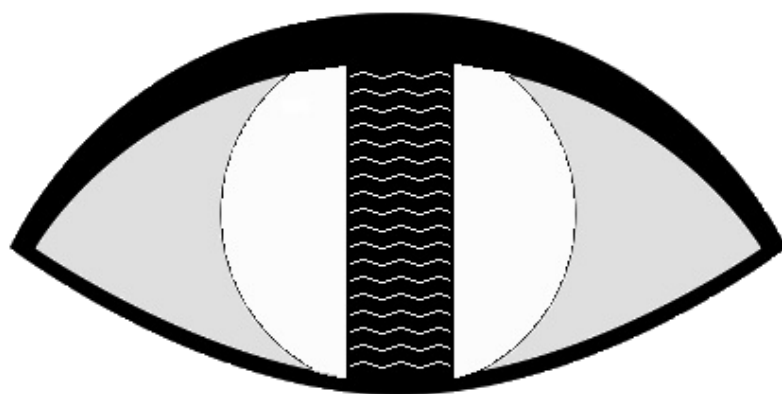

Delft

anders bekeken

MMXVI

Eerder verschenen van dezelfde auteur:

Delft gezien door de ogen van het Delftse geslacht Stuijling (historisch/genealogisch)

Stolk genealogy (Engelstalig, genealogisch)

Delftse huis- en straatnamen van vroeger (historisch naslagwerk)

Scijlder tot Delff (historisch biografische lexicon)

Tijdreizen kan (populair wetenschappelijk)

Gevaarlijk geheim (spannend jeugdboek)

De laatste heks (spannend jeugdboek)

Van beide jeugdboeken is een luxe versie verschenen en een goedkopere, reguliere versie. Ook van de Delftse huisnamen is een goedkopere, afgeslankte versie verkrijgbaar.

Kent u zelf opmerkelijke verhalen?

Wilt u zelf een bijdrage leveren aan een eventuele volgende uitgave?

Mail dan uw opmerkelijke verhalen onder vermelding van de bron(nen) naar:

goudsmidenblog@hotmail.com

Het mogen ook verhalen zijn die betrekking hebben op andere Nederlandse plaatsen.

Inhoud

Blij met de Belgen, boos op de Belgen, bezorgd om de Belgen	pag. 5
De boer die kon dichten	7
De Boldootkar	9
De burgemeester die geen burgemeester was	11
De Delftse donderslag	13
De Franse troon of juist doodgewoon?	17
De grote goudsmid	20
De heks van de Watersloot	22
De kromme lijn van Crommelin	24
De vergeten hofschilder	26
De wijze wijnroeier	28
Delft en de kosmos	30
Delft en het Leidens ontzet	32
Delft, verder weg dan je denkt	35
Dunnebierman	36
Een groot sociaal burger	38
Een hofstede voor twee hammen	40
Een onnoosel ongeval	41
Frans de roofridder	42
Geen echtgenoot? Twee echtgenoten!	44
Geroepen door zijn voorvaderen?	45
Gildebroeders	46
Godfried met de bult	47
Hedwigbrug	48
Het geheim van de Beestenmarkt	49
Het kerkplein van de Oude Kerk	50
Het leven is een loterij	52
Het mag (g)een naam hebben	54
Huilebalk	55
Kanonnendief	57
Kind te water, haal de tabakspijp!	58
Kindermaker en hondenslager	59
Kraankinderen	61
Le miracle de la Hollande	62
Malle Gijsje	66
Myn uytverkooren live vriendt	67
Oranje financierde eigen dood	69
Spookhuis?	72
Stiekem de grafkelder in	74
Ultieme moederliefde	75
Vervalser ontwierp Delftse waltoren	76
Vooruitziende blik?	79
Ziet hoe het volk nu raest	81
Zijworm	82
Tenslotte	84

Hoek Oude Delft / Heilige Geestkerkhof, door Marlon Otten, 2016

Blij met de Belgen, boos op de Belgen, bezorgd om de Belgen

Het jaar 1585 was een belangrijk jaar voor de Nederlanden. Tot dat jaar waren de Noorderlijke- en de Zuidelijke Nederlanden beschouwen als één in hun strijd tegen de Spaanse overheersing. De val van Antwerpen (17 augustus 1585) bracht verandering in deze situatie. Een verscheurd volk kwam uit de Tachtigjarige Oorlog tevoorschijn.

Reeds decennia vóór de val van Antwerpen vluchtten veel Vlamingen, Walen en Noord-Fransen naar het gebied dat we tegenwoordig Nederland noemen. Dit was voornamelijk vanwege geloofsredenen. Hier konden zij in vrede en veiligheid een nieuw bestaan opbouwen. Niet elke stad was blij met de komst van deze vluchtelingen. Op dat punt is er door de eeuwen heen weinig veranderd. Sommige plaatsen stelden zich terughoudend op bij het opnemen van de immigranten. Toch waren er ook steden die hen met open armen ontvingen, zoals bijvoorbeeld Leiden. Het heeft de stad geen windeieren gelegd want het betekende de opkomst van de lakennijverheid die de sleutelstad tot grote bloei zou brengen.

Hoewel Delft een meer terughoudende positie innam vestigden zich ook hier vele zuidelijke ambachtslieden. Onder hen tal van kunstschilders en edelsmeden. Ook de Delftse wandtapijtnijverheid, die van een ongekend hoog niveau was, vond haar oorsprong bij deze nieuwe stadgenoten. Maar ook eerder al vestigden Vlamingen zich in Delft. In de 14^e en 15^e eeuw kwamen Vlaamse wolwerkers hier wonen naar wie de Vlamingstraat vernoemd werd. Al met al konden we blij zijn met de Belgen.

Ook in het stadsdeel waar het Sint Ursulaklooster eens gevestigd was hebben Vlaamse saaiwerkers gewoond. Het klooster was gelegen in het blok Oosteinde, Gasthuislaan, Achtersack. Na de afbraak van het klooster (1596) werd het gebied gebruikt voor de huisvesting van deze Vlamingen en kwamen er straatnamen die naar hen verwezen: Bruggestraat, Rijsselstraat, Yperstraat en Doornickstraat. Nog steeds was men **blij met de Belgen**.

Het was in het jaar 1830 dat de Belgen in opstand kwamen tegen koning Willem I. De oorlog met België zette kwaad bloed en ook in Delft was men gebelgd. Veel kon men niet aan de situatie veranderen maar toch wilde men een daad stellen, want men was **boos op de Belgen**. Men besloot de hierboven genoemde straatnamen te veranderen. Zodoende doopte men de Rijssel- Yper- en Bruggestraat om in 1^e, 2^e en 3^e Nieuwsteeg.

De eeuwen verstreken en de boosheid verdween. De Eerste Wereldoorlog brak uit. Nederland bleef neutraal maar België raakte al snel bij de oorlog betrokken. Toen de Duitse aanvallers zich op de stad Antwerpen richtten, adviseerde de militaire commandant de burgers een veilig heenkomen te zoeken in Nederland. Tienduizenden gaven gehoor aan deze oproep en lieten huis en haard achter om naar het noorden af te reizen. Ook in Delft was men **bezorgd om de Belgen** en ontfermde zich over honderden van deze vluchtelingen. Juwelier Tonino, die op de Markt gevestigd was, gaf een penning uit ter herinnering aan deze gebeurtenis.

Gedicht van Poot op de zijgevel van het huis waar hij woonde, foto Marlon Otten, 2016

De boer die kon dichten

Op 29 januari 1689 werd te Abtsvoude een jongetje geboren, de gelukkige ouders noemden hem Hubert. Het kind groeide voorspoedig op tot een volwassen man die de kost verdiende als boer. Het boerenleven was mooi, maar niet mooi genoeg voor Hubert Corneliszoon Poot, zoals hij voluit heette. Zijn echte passie was namelijk het schrijven van gedichten. Hubert volgde zijn hart en publiceerde in 1716 zijn *“Mengeldichten”*. Dit bleek zo’n succes dat hij besloot zich in het nabij gelegen Delft te vestigen. Een pand, gelegen op de hoek van de Oude Langendijk en de Jacob Gerritstraat, werd zijn woonhuis. Zijn ster was rijzende en zijn naam bekend tot ver buiten de stad. Menig student en tal van hoogwaardigheidsbekleders vereerden de dichtende boer met een bezoek. Graag wilden zij nader kennis maken met deze poëtische agrariër want in die tijd was dat een unicum. Doorgaans hield de gewone man zich niet met de dichtkunst op. Als dertigjarige was Poot reeds een beroemd man. De Delftse kunstschilder Thomas van der Wilt vereeuwigde de dichtende boer zelfs op het canvas. Zelf schreef Poot hierover:

“Op myne Afbeelding door Thomas vander Wilt.

Myn wezen werd aldus door Vander Wilts penseel

Getroffen naer de kunst, in ’t bloeien myner jaren.

Maer wat ontbreekt ‘er nogh op ’t fyngekleurt pannel?

Myn zorg in ’t akkerwerk, verpoost door zang en snaren.”

Helaas is veel werk van Hubertus Poot in de vergetelheid geraakt echter er is één uitzondering, namelijk zijn *Minnezangen* (erotisch getinte minnedichten). Deze werden nog in 1964 uitgegeven. De dichtende boer leed aan een nierziekte waaraan hij in 1733 kwam te overlijden. Zijn grafschrift werd geschreven door de Rotterdamse dichter Gerrit van der Linde, die bekend stond als *‘de Schoolmeester’*. Hij schreef een kort satirisch grafschrift voor Poot dat luidde: *‘Hier ligt Poot, hij is dood.’*

Op de zijgevel van zijn voormalige woonhuis (zie afbeelding pag.6) lezen wij de volgende tekst:

“Slechts ik, dus vroeg eens opgestaen,

Zie ’t ryzend licht der schoone maen

Op gevels blikkeren en torens

*H. Czn. Poot (1689-1733),
die hier gewoond heeft*

Delfse tonnenmannen aan het werk

De Boldootkar

Hij had een gezin te onderhouden, dus accepteerde hij in deze moeilijke tijd ieder baantje dat hij maar kon krijgen. Niets was hem te min en nergens haalde hij zijn neus voor op; tonnenman Piet (Petrus) van der Mespel. Het was de tweede helft van de negentiende eeuw en het leven was zwaar. Het was de tijd waarin riolering niet of nauwelijks bestond en de mensen hun behoefte deden op een ouderwetse kakdoos waarbij de fecaliën opgevangen werden in een tonnetje. Deze ton moest van tijd tot tijd worden geleegd hetgeen de taak was van de tonnenman. De tonnenman kwam met een boot, tonnenschuit genaamd, of een kar bij de mensen langs. Zo'n kar werd wel spottend "*Boldootkar*" genoemd vanwege de stank die door de lading verspreid werd. Boldoot was een eau de cologne merk. Piet deed zijn werk met berusting. Het was geen baan waar men naar uitkeek, maar het bracht in ieder geval wat geld op waarmee hij vrouw en kinderen kon kleden en voeden. Het was een werkdag als alle anderen; Piet was druk in de weer met zijn tonnen. Huis voor huis droeg hij de tonnen naar buiten en plaatste die op de stoep voor de woning. Na enkele woningen van hun tonnen te hebben ontdaan werden ze van de stoep weggenomen en op de boldootkar geplaatst. Piet had al een paar tonnen op de stoep staan en wilde juist de volgende woning binnenstappen toen hij buiten een klap hoorde. Hij draaide zich om en stak zijn hoofd naar buiten. Nog net kon hij een schooljongen hard weg zien rennen. Op de stoep zag hij uit een strontton de stinkende inhoud langzaam de straat op vloeien. Het rotjoch had de ton omgeschopt! Met een boos gezicht en gebalde vuisten riep hij de kwajongen nog iets na, maar die was allang uit het zicht verdwenen. Mopperend ruimde Piet de viezigheid op om vervolgens weer met zijn werk verder te gaan. Enkele dagen later, hij was het voorval al bijna weer vergeten, ging Piet weer helemaal in zijn werkzaamheden op. Vol overgave sjouwde hij ton voor ton het trottoir op. Het was op dat moment eventjes iets drukker op straat omdat de school zojuist was uitgegaan. Zo af en toe kwamen er wat groepjes kinderen voorbij. Weer klonk er een geluid. Een bekend geluid. Het geluid van een ton die omgeschopt werd, gevolgd door het geluid van rennende jongensvoeten. Weer die belhamel! Weer die vieze troep opruimen! "Maar" zo dacht Piet, "nu zal ik hem eens een lesje leren!" De eerstvolgende keer dat Piet in de bewuste straat zijn plicht vervulde, hield hij scherp de tijd in de gaten. Op het moment dat de scholen uitgingen, stelde Piet zich verdekt op. Lang hoefde hij niet te wachten want al snel kwam daar een jongen aanlopen. Schichtig keek de knaap om zich heen, spiedend of de kust wel veilig was. Toen hij zich ervan overtuigd had dat de tonnenman nergens te zien was, kreeg hij een ondeugende grijns op zijn gezicht en begaf zich richting één van de tonnen die bij een woning op de stoep stond. Hij maakte aanstalten te schoppen, maar een kans om de ton daadwerkelijk om te trappen kreeg hij niet. Want opeens sprong Piet tevoorschijn en greep de knul stevig beet. Wat hij de jongen gezegd heeft vertelt het verhaal niet. Maar met de hand die nog vrij was opende Piet de ton en stak zijn hand er diep in. Het bange, gillende joch zag zijn onvermijdelijk lot naderen. De hand vol met het stinkende goedje ging richting het gezicht van de jongen en werd daar volledig in uitgesmeerd. Het ongelukkige jochie wist niet hoe snel hij zich uit de voeten moest maken. En Piet? Piet kon vanaf die tijd ongestoord zijn werk doen. Nooit hoefde hij, wanneer de school uitging, nog over zijn schouder te kijken of zijn tonnen wel veilig waren. De kwajongen heeft hij nooit meer gezien.

Achterzijde van de Oude Delft, foto Marlon Otten 2016